Finansklagenemnda Bank

Avgjørelse FinKN 2026-429

21.4.2026

MORROW BANK ASA

Utlån

Frarådningsplikt — kredittvurdering — medlåntaker — låneopptak.

Klager hadde gjentatte ganger søkt om lån hos foretaket, men fått avslag grunnet manglende betjeningsevne. Klager ble deretter informert om at hun kunne få lån dersom hennes bror stilte som medlåntaker. Klager søkte deretter om et lån til refinansiering, med sin bror som medlåntaker, og fikk innvilget et fleksibelt lån med en låneramme på kr 150 000. Klager anførte at lånet skulle vært frarådet på grunn av hennes begrensede økonomiske evne, og at foretaket feilaktig antok at hun var samboer med broren. Videre anførte klager at det var uforsvarlig av foretaket å tilby en låneramme som var høyere enn den summen hun søkte om. Foretaket anførte at lånet ikke skulle vært frarådet da klager og medlåntaker hadde tilstrekkelig betjeningsevne etter en forsvarlig kredittvurdering. Klager fikk medhold. Dissens.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 150 000

Saksfremstilling

Saken omhandler foretakets frarådningsplikt i forbindelse med et låneopptak. Klager hadde søkt om lån hos foretaket flere ganger, hvor enkelte søknader ble kansellert av henne eller agenten, mens andre ble avslått av foretaket på grunn av manglende betjeningsevne.

Klager hevder at hun ble oppringt av foretaket, som informerte henne om at hun kunne få lån hvis hennes bror stilte som medlåntaker, og at dette ikke ville påvirke brorens mulighet for å ta opp boliglån. Den 9.7.18 søkte klager om lån til refinansiering, med sin bror som medlåntaker. Foretaket anfører at klager søkte om et lån på kr 75 000, mens klager hevder på sin side at hun søkte om et lån på kr 70 000. Formålet med lånet var å samle gjelden hos én kreditor for å få bedre oversikt og lavere rente. I lånesøknaden oppga klager en årsinntekt på kr 187 200, ingen boliglån, studiegjeld eller billån, en månedlig husleie på kr 7 500 og forbruksgjeld på kr 36 500. Hun oppga videre arbeidsstatus som «on benefit». For medlåntaker ble det oppgitt en årsinntekt på kr 478 000, husleie på kr 1 000, billån på kr 191 414, og ingen boliglån, studielån eller annen forbruksgjeld.

Foretaket innhentet dokumentasjon via Bisnode, som viste ligningstallene for klager med en negativ inntektsutvikling de siste tre årene, men med opplysninger som samsvarte med kredittsjekken. Foretaket vurderte lånesøknadene sammen med kredittsjekkresultatet og anså dette som tilstrekkelig for en forsvarlig kredittvurdering, og innhentet ikke ytterligere

dokumentasjon fra klager eller medlåntaker. Foretaket foretok en beregning av betalingsevnen basert på daværende SIFO-kostnader og månedlige kostnader, inkludert en renteøkning på fem prosent på samlet gjeld.

Vurderingen viste at klager og medlåntaker hadde en nettoinntekt på kr 512 271, med samlede årlige utgifter på kr 381 882. De månedlige individuelle kostnadene var kr 16 330, leiekostnader på kr 10 500 og månedlige gjeldskostnader på kr 4 988. Foretaket la til grunn at klager betalte kr 7 500 i leiekostnader, mens medlåntaker betalte kr 3 000. Foretaket konkluderte med at lånesøkerne hadde en årlig disponibel inntekt på kr 130 450, eller kr 10 870 i måneden. Foretaket tilbød klager et fleksibelt lån på kr 80 000, med en total låneramme på kr 150 000.

I henhold til avtalen ble det fakturert et beløp hver måned som skulle medføre tilbakebetaling av den utestående kreditt innen fem år. På det meste var utestående beløp kr 130 687, og det ble da fakturert et minstebeløp på kr 3 468. Foretaket har forklart at klager ikke har benyttet seg av den totale lånerammen, men til maks det utestående beløp på kr 130 687. Foretaket konkluderte med at klager og medlåntaker samlet sett hadde tilstrekkelig likviditet til å betjene lånet. Lånet ble derfor innvilget.

I låneavtalen ble det også avtalt en betalingsforsikring. I 2020 kontaktet klager foretaket for å benytte seg av betalingsforsikringen. Foretaket avslo søknaden på bakgrunn av at hun på avtaletidspunktet gikk på AAP. Tvisten angående forsikringen behandles i en separat sak.

Klageren har i det vesentlige anført at lånet skulle vært frarådet, ettersom hun ikke hadde økonomisk evne til å betjene det, blant annet fordi hun kun hadde en månedlig inntekt på kr 12 516 i form av AAP. Videre har foretaket feilaktig lagt til grunn at hun var samboer med broren og delte felleskostnader med vedkommende. Videre søkte klager kun om et lån på kr 70 000 og fikk likevel innvilget et lån på kr 150 000. Klager har forklart at hun i telefonsamtalen med foretaket i forkant av låneinngåelsen ble fortalt at brorens rolle ikke ville få skattemessige konsekvenser eller påvirke hans boligkjøpsmuligheter, og at han kun ville stå som en «signatur», uten reell økonomisk forpliktelse.

Foretaket har i det vesentlige anført at lånet ikke skulle vært frarådet ettersom klager og medlåntaker hadde tilstrekkelig betjeningsevne etter en forsvarlig kredittvurdering. Videre vil det faktum at rammen økte ut over det som det ble søkt om, ikke alene hjemle frarådningsplikten. Dersom lånet skulle vært frarådet, anfører foretaket likevel at det ikke er rimelig at kreditten skal lempes.

Når det gjelder informasjon som klager skal ha fått i forkant av lånet over telefonsamtale, forklarer foretaket at den ikke har rutine for å oppfordre søkeren som blir avslått til å søke på nytt med en medlåntaker. Foretaket har derfor forklart at det er sannsynlig at det var agenten som oppfordret til å stille med medlåntaker, dersom en slik oppfordring i det hele tatt ble gitt. Det samme gjelder samtalen hvor klager skal ha blitt fortalt at lånet ikke ville påvirke brorens muligheter for lån.

Finansklagenemnda Banks begrunnelse

Nemnda har delt seg i et flertall og et mindretall i denne saken.

Finansklagenemnda Banks flertall, Trygve Bergsåker og Eirinn Landgren, bemerker:

Det følger av § 47 første ledd i finansavtaleloven av 1999, som gjaldt på lånetidspunktet, at finansforetaket skal fraråde en forbruker å ta opp kreditt dersom «økonomisk evne eller andre forhold på forbrukerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp kreditten». Hvis finansforetaket unnlater å fraråde i samsvar med § 47 første ledd, følger det av tredje ledd at låneforpliktelsen kan lempes for så vidt dette finnes rimelig. Plikten til fraråding i § 47 må ses i sammenheng med finansforetakets plikt til forsvarlig kredittvurdering etter § 46 b.

Ved rammekreditt skal kredittvurderingen foretas ut fra låntakerens evne til å betjene den fulle lånerammen.

Det er opplyst at klageren ved tidligere anledninger hadde fått avslag på lånesøknader på grunn av manglende betjeningsevne. Forslaget om broren som medlåntaker og felles kredittvurdering av låntakerne med grunnlag i samlet inntekt, gjeld og løpende utgifter skal ha kommet fra låneagenten. Felles kredittvurdering er vanlig og akseptert for ektefeller og samboere med helt eller delvis felles økonomi og et felles låneprosjekt, mest typisk finansiering av felles bolig. De to låntakerne i denne saken hadde ikke felles økonomi eller felles låneprosjekt. Hver enkelt av låntakerne er ansvarlig for hele kredittbeløpet, og klageren risikerer å bli holdt ansvarlig alene for hele lånet av finansforetaket. Det følger av opplysningene i saken at hun ved låneopptaket ikke hadde økonomi til å betjene hele kreditten. Nemndas flertall forstår det slik at foretaket er enig i at klagerens økonomi alene ikke ga rom for den innvilgede kreditten. Foretaket understreker flere steder at klageren og medlåntakeren sammen hadde tilstrekkelig økonomi til å betjene kreditten.

Flertallet vil ikke utelukke at det kan finnes situasjoner der felles kredittvurdering av to forbrukere uten felles økonomi eller annet økonomisk fellesskap, kan være berettiget. Det er ingen opplysninger i denne saken som tyder på at kreditten ville komme broren til nytte, og det er vanskelig å se det annerledes enn at han ble trukket inn som ekstra sikkerhet overfor finansforetaket. Den normale formen for ekstra sikkerhet i form av medskyldner er kausjon. Kausjon er grundig regulert både i tidligere og ny finansavtalelov. Det er klart at det ikke foretas noen form for felles kredittvurdering av hovedskyldner og kausjonist, selv om det skulle finnes et familiemessig eller annet fellesskap mellom de to. Hovedskyldneren kredittvurderes ut fra sin egen økonomi også når foretaket får ekstra sikkerhet i form av kausjonist. Lånet skal frarådes etter § 47 dersom hovedskyldnerens økonomi ikke gir tilstrekkelig betjeningsevne.

Flertallet konkluderer med at kredittvurderingen av klageren i denne saken skulle ha vært foretatt med grunnlag i hennes egen økonomi, uten at denne ses sammen med brorens økonomi. Resultatet ville ha vært plikt til fraråding.

Klageren søkte om kr 75 000, men fikk innvilget låneramme på kr 150 000. Flertallet er kritisk til at lånerammen utvides ut over søknaden for en forbruker med tvilsom betjeningsevne allerede i utgangspunktet. Flertallet går ikke inn på spørsmålet om dette forholdet i seg selv kan ha betydning for forbrukerens forpliktelse i låneforholdet. Flertallet legger vekt på forholdet i vurderingen av lemping på grunn av forsømt plikt til fraråding, og finner at lemping passende kan settes til økt lånebeløp ut over de omsøkte kr 75 000 med tillegg avbetalte renter. Flertallet vil nevne at klageren mot slutten av saksforberedelsen opplyser at hun søkte om kr 65 000. Flertallet må ut fra dokumentasjonen i saken legge til grunn at hun søkte om kr 75 000.

Det er opplyst at kreditten har vært trukket opp til kr 130 687, og at resten av kredittrammen aldri er blitt benyttet. Kreditten ble innfridd av klageren 8.11.24 med kr 69 554. Flertallet mener at lemping passende bør ha form av tilbakebetaling av differansen mellom kr 130 687 og kr 75 000, i tillegg til tilbakebetaling av alle renter som er betalt på trekk ut over kr 75 000. At lånet er innfridd, er etter nemndas praksis ikke til hinder for lemping etter § 47 tredje ledd, med tilbakebetaling til forbrukeren.

Nemndas mindretall, Tom Slungaard, bemerker:

Uavhengig av om kreditten skulle vært frarådet eller ikke, mener mindretallet at finansavtaleloven § 47, 3. ledd ikke hjemler en rett for klager til å få utbetalt til seg kreditt- eller låneforpliktelser som er innfridd.

Lovens ordlyd omhandler «forpliktelser» som kan «lempes». Hvis lovgivers intensjon var at bestemmelsen åpner for å pålegge långiver å utbetale en innfridd kreditt på nytt, uten tilbakebetalingsplikt for låntaker, ville man valgt en annen ordlyd.

Mindretallet mener denne forståelsen understøttes av både lovforarbeidene og juridisk litteratur (Rettsdata), som begge beskriver bestemmelsen i en kontekst der låntaker fortsatt har forpliktelser overfor långiver. Rettsdata viser til at «Lemping kan skje ved rentenedsettelse, utvidelse av nedbetalingstid og etter omstendighetene også ved delvis nedsettelse av restgjeld - eller ved en kombinasjon av disse».

Mindretallet mener derfor at klageren ikke kan gis medhold i sitt krav på lemping, da både lovens ordlyd, forarbeidene, rettspraksis (dom fra Jæren tingrett 2019-03-22), juridisk litteratur og reelle hensyn tilsier at lemping iht. § 47, 3. ledd bare er et aktuelt virkemiddel så lenge klageren har gjenværende forpliktelser overfor det innklagede finansforetaket.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Banks konklusjon

Klageren gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trygve Bergsåker (leder), Tom Slungaard (bransjerepresentant) og Eirinn Landgren (forbrukerrepresentant).